

GLASNIK

Nar. čina znaša:

celoletna K 4.—
pololetna „ 2.—
četrtletna „ 1.—
Posamezna šte. „ 0 10

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica šte. 6.

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 9.

V Ljubljani, dne 28. februarja 1913.

Leto VI.

Novice iz državnega zbora o delavskih zadevah.

Meseca januarja so se v državnem zboru obravnavale in deloma tudi zaključile tri za delavstvo važne reči: socialno zavarovanje, delavske knjižice in prelom delavske pogodbe. Po vrsti hočemo pojasniti svojim bralcem te tri važne delavske zadeve.

I. Socialno zavarovanje.
Pododsek socialnega zavarovanja je vso postavo natančno predelal. Njegovi sklepi so že tudi natisnjeni. Ker se je vsa reč že trikrat natančno premlela, se ne bo dalo veliko več izpreminjati. Če ji vzamemo kako malenkostno posameznost, ki se morda izpremeni v odseku, bo postava zagledala beli dan taka, kakoršno je sklenil pododsek, ali pa jo sploh ne bo. Dobro vemo, da bo ta zadnja naša opazka oplašila in razburila naše delavce in delavke. Rekli bodo: Torej še vendar ni nič gotovega. Delavsko zavarovanje, ki je tako izredno potrebno in ki se zanj poteguje delavstvo že toliko let, je potem takem zopet v nevarnosti in žalibog, da moramo to potrditi. Poljski veleposestniki in zastopniki velikih kmetov se namreč zavarovanju silno upirajo. Pravijo, da v Galiciji ljudstvo ne more plačevati zavarovalnih prispevkov, ki so določeni v zakonskem načrtu. Prav za prav je pa reč taka, da se veleposestniki in njihovi zavezniki branijo novih bremen. Zgajajo z obstrukcijo, če bi se hotel zakon proti njim uveljaviti. Zato se je v pododseku sklenilo, naj se poslanci iz Galicije in Bukovine dogovore z vlado in naj se glede na zavarovanje samostojnih kmetov in kmečkih delavcev sklenejo posebne izjemne določbe. Od teh dogovorov je torej odvisno, kaj se to zgodilo s socialnim zavarovanjem. Prav za prav za zavarovanje samo ni slabo, če izostanejo Galičani in Bukovinci, ker je tam ljudstvo brez dvojbe vsled pogubnega judovskega vpliva vajeno, da svojih obveznosti ne plača drugače nego po tožbi prisiljeno. To nam izpričujejo že eksekucije za davke. Nad polovico vseh davčnih eksekucij v celi državi je v Galiciji. Prepričani smo tudi, da bi izjemna določila za Galicijo in Bukovino trajala le malo časa. Ko bi tamošnje ljudstvo zvedelo o dobrotah zavarovanja iz drugih dežel, bi gotovo zahtevalo, naj se to tako, kakor drugod, uvede tudi pri njih. Za sedaj pa ne pojde drugače, nego z izjemnimi določili. Pri pogajanjih se bo šlo poglavitno za to, koliko naj država na račun svojega državnega prispevka k zavarovalnini (90 K na leto za posameznega zavarovanca ko prične prejemati zavarovalnino) da za Galicijo oziroma za Bukovino in kako naj se ta denar porabi. Galičani bi seveda radi ze-

la veliko dobili. To bo trd oreh, vendar nas pa tolaži ena misel. Zdaj, ko je postava takorekoč gotova, bo vendar le težko gališkim poslancem prevzeti nase odgovornost nasproti celi državi in podreti zakon za vse avstrijsko ljudstvo. Zato upamo, da se bodo pač še nekaj časa repenčili, da se bodo pa nazadnje udali. Postava pride potem v odsek, ki ima 52 članov. Ko jo odsek sprejme, pride v zbornico. Če bi se posrečilo s Poljaki kmalu dokončati dogovor, bi mogla priti postava pred zbornico že meseca maja. Naši poslanci se v tem zmislu trudijo za njo. Preostane še gosposka zbornica. Četudi neradi, bodo vendar morali gospodje v gosposki zbornici ugrizniti v to jabolko. Po naših mislih je popolnoma izključeno, da bi se gosposka zbornica soc. zavarovanja, če ga sklene poslaniška zbornica, drznila zavreči.

II. Delavska knjižica. O ti reči smo že pisali v svojem listu in dokazali, da je delavska knjižica za delavce sramotna, škodljiva, da je pa tudi sama na sebi popolnoma nepotrebna. O delavskih knjižicah je koncem meseca januarja razpravljala socialno-politični odsek državne zbornice. Dr. Krek je predlagal, naj se odsek izreče za to, da naj se delavske knjižice odpravijo in naj se, če je za posamezne vrste delavstva potrebno, uvede primerna legitimacija za delavce. Glavni razloček med legitimacijo in delavsko knjižico je ta, da bi legitimacija ostala vedno v delavčevih rokah in da bi ne bilo treba teh raznih komedij s spravljanjem delavskih knjižic pri delodajalcu in teh sitnih pravd v slučaju, če jih delodajalec neče izročiti. V legitimaciji bi se tudi ne vpisavala takozvana izpričevala delodajalca po času, v katerem je kak delavec delal pri njih. Kadar bi delavec zahteval od delodajalca izpričevalo, bi ga dobil pisanega na posebnem papirju. Sedanjí vpisi delodajalcev so zlasti iz dveh vzrokov za delavca večkrat škodljivi in nevarni. Prvič, delodajalec lahko v dogovoru s svojimi tovariši naredi kako posebno znamenje, ki ga delavec niti opaziti ne more, s katerim opozori druge delodajalce, naj tega delavca ne sprejmo v delo. Drugič, je pa za delavca, ki mora ne vsled svoje krivde, marveč ker naneso tako razmere, velikokrat menjati delodajalca, zelo mučno ko išče novo delo odgovarjati na vprašanja: Kako pa je to, da ste tukaj delali samo 14 dni, da ste tukaj že zopet po enem mesecu zapustili delo? itd.

Soc.-politični odsek je pa sklenil tudi s soc. demokraškimi glasovi, da se predloži zbornici vprašanje, ali naj se delavske knjižice odpravijo ali ne, in naj potem poseben pododsek razpravlja to vprašanje in s pomočjo vlade pripravi zakon v smislu zborničnega skle-

pa. Ta reč pojde torej svojo polzevo pot naprej. Veliko ropotanja, pa malo moke.

III. Prelom delavske pogodbe. Po § 85. obrtnega reda se delavec, kateri je pred časom izstopil iz dela, ki je torej prelomil delavsko pogodbo, kaznuje z zaporom. Seveda je tudi dolžan povrniti vso morebitno škodo delodajalcu. Podobno določilo imajo tudi poselski redi. Krivica te določbe se najhitreje izprevidi iz tega, da delodajalec, če pred časom neopravičeno odpusti delavca, ni zavezan za nič drugega nego za to, da povrne delavcu storjeno škodo. Zgora se mu ni treba bati. Tukaj se vidi dvojna mera in zato je pač opravičeno, da se postava v tem smislu popravi, da bodi tudi delavec v takem slučaju samo zavezan povrniti delodajalcu morebitno škodo. Poslaniška zbornica je že v pretečenem zasedanju sklenila postavo v tem smislu. Naš list je svoj čas o tem obširno poročal. Delodajalci so se z vso silo vrgli na gosposko zbornico in jo obdelovali, naj tega zakona ne sprejme. Zbornica je bila pa prej razpuščena predno je gosposka zbornica prišla do razprave v tej zadevi. Sedanja poslaniška zbornica je znova sklenila prejšnji zakon in sicer tudi to pot, kakor prvič, v soglasju z vlado. Meseca januarja se je posvetoval o njem narodno gospodarski odsek gosposke zbornice in z večino glasov sklenil, da predlaga, naj jo gosposka zbornica zavzame. Tako kažejo člani gosposke zbornice smisel za pravico, kadar gre za delavske zahteve. Da pri tem še omenjamo, da se ti gospodje, ko gre za državne potrebe, kažejo ravno tako trde, kakor proti delavcem, če je treba kaj šteti iz njihovih žepov, smo jih po naši sodbi dovolj označili. Ko gre za zvišanje osebne dohodnine od 10.000 K letnega dohodka dalje in ko gre za davke na velike dedščine, so gospodje v gosposki zbornici silno nemirni in upijejo, da hoče država s takimi davčnimi postavami razlastiti tiste, ki kaj imajo. Ne vemo, če bo državo to rešilo, ako bodo delavce zaradi preloma delavske pogodbe še za naprej zapirali. To pa vemo, da je domoljubje in patriotizem prazna beseda pri tistih, kateri nečejo dati državi iz svojih dohodkov potrebnih davkov za njeno življenje.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

ZAVAROVANJE PROTI NEZGODAM.

Dr. Jure Adlešič.

Slovenske dežele se vedno bolj industrializirajo. Poleg male in srednje obrti se množe tudi veliki obrati. Zato je vedno važnejše vprašanje nezgodnega zavarovanja za naše delavce.

Kot povsod se kaže tudi tukaj odvisnost delavca od podjetja in kapita-

la. Le trdna in močna organizacija more tvoriti protiutež kapitalovi premoči in nuditi ponesrečenemu zadostno pomoč, kjer ga je zadel nesreča.

Predvsem je pa potrebno poznavanje zakona o nezgodnem zavarovanju. Potem bo lažje razvidno, koliko more organizacija sama pomagati ponesrečenim do potrebne podpore, ki mu jo določa zakon za slučaj nezgode.

Zavarovanje proti nezgodam določuje zakon z dne 28. decembra 1887., drž. zak. št. 1 za leto 1888. Radi lažje preglednosti delimo določila zakona v manjše skupine.

1. Podjetja, ki so dolžna zavarovati svoje delavce.

Sem spadajo velika podjetja, kot: tovarne, rudokopi za nepridržane rude, kamenolomi, ladjedelnice, stavbinska podjetja; skratka: vsa podjetja, kjer je obratovanje združeno s posebno nevarnostjo za delavce. Zato spadajo sem tudi ona podjetja, kjer se izdelujejo ali tudi le uporabljajo eksplozijske tvari; ravno tako obrtni in poljedelski obrat, kjer se uporabljajo parni kotli ali, kjer žene stroje voda, para ali elektrika, bencin itd.

Ker vedno nova podjetja nastajajo, zato pooblašča zakon ministra za notranje zadeve, da določi po potrebi še druga podjetja, katera morajo zavarovati svoje nastavljenice, odnosno, da oproste nekatera podjetja take dolžnosti za vse ali vsaj nekatere nastavljenice. O tem pa mora vsako leto poročati državnemu zboru.

Sem spada še nov zakon od dne 29. aprila 1912, drž. zak. št. 96 o nezgodnem zavarovanju pri stavbah. Po tem zakonu se morajo zavarovati delavci in uslužbenci, ki so vposleni pri mizarjskih, ključavničarskih, instalacijskih, barvarskih in steklarskih delih pri stavbah. Sem pa niso šteti vsi oni delavci, ki izvršujejo samo popravke navedene vrste pri stavbah.

Pri stavbi pritličnih stanovanj in gospodarskih poslopij na deželi in pri kmetijskih stavbah ne obstoja dolžnost nezgodnega zavarovanja, če je pri njih zaposlen sam gospodar s svojimi družinčeti ali drugimi sovaščani, ki ne izvršujejo takih del kot obrt.

2. Kako se izračuni odškodnina.

Pri tem nam je treba razlikovati dvoje:

a) če zadene delavca v podjetju smrt, potem mu je dolžno podjetje preskrbeti po krajevnem običaju dostojen pogreb. Vendar ne smejo stroški pogreba presegati zneska 50 K. Drugič mora dajati podjetje onim, za katere bi moral zamrli skrbeti, rento. Pri tem pridejo v poštev predvsem žena zamrlega in otroci, potem pa tudi starši, če so bili navezani na podporo zamrlega.

družbico vsi oni, ki so ostali za njo, opazovali z veseljem.

Toda stvar je veliko resnejša. Ti duhovi dandanes hočejo postati večina, nočejo biti sami naradni ljudje, temveč hočejo, da bi postali tudi mi svobodomiselniki kakor oni. Z drugimi besedami: družbi in šoli hočejo vzeti vero, rojstvo in smrt hočejo napraviti za vsakdanjo posvetno stvar, s katero naj bi Cerkev ne imela ničesar opraviti. Mesto večne božje postave naj bi bila človeška pamet najvišja sodnica. Stara družba je bila enega duha, ki je prešinjal vsakega posameznika, zato se je vsakdo počutil v njej dobro, bila je kakor pravilno umerjena obleka. Nasprotno je današnja družba podobna prisilnemu jopiču, ki se s silo natakne posameznikom, ali pa slabi obleki, ki povsod stiska in tišči in nikjer ne pristaja. Stremljenje po neomejeni samostojnosti posameznika, ki mu je načelo prostost, ne more ustvariti družbe, ki mora temeljiti na postavah. Moderni človek noče poznati nobene postave, vse družabne vezi so mu odveč. Končno smatrajo vso mirovno in sodno oblast kot oškodovanje najsvetejših

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

To veličastno prepričanje je udihnila duhovščina v dušo cele Evrope. Ta vera ni bila nikaka možnost, to je bila gotovost. Nikjer ni bilo nikakega »morebiti«, temveč povsod samo »resnično vam povem«. To ni bila pridiga, ki so jo čuli verniki samo enkrat na teden v cerkvi, to je bila gotovost brez vsakega dvoma, v nji so živeli vedno in povsod. In vpliv take vere na življenje in vest je naravnost neizmeren.

Častite gospe in gospodje: Prav lahko in popolnoma opravičeno bi me vprašali, čemu si se tako trudil, da bi nam ustvaril sliko preteklih časov. Nekdanji časi so minuli in mi smo primorani živeti v tem stoletju, naj si bi pod nami gorela tla. In današnje stoletje ni velikokrat drugega kakor sanje; vendar se nam ni bati nič drugega kakor sanjarjenja.

Toda dandanes, ko nas obdaja od vseh strani prenovljeno poganstvo, ko si mnogi ne prizadevajo samo, da bi zopet molili kamenje in gozde kakor

naši pradedje, temveč si domišljajo, da so sovražniki božji, sovražniki usmiljenja in dobrosrčnosti, dandanes mislim, da smo npravičeni gledati v preteklost, da iz nje črpamo modrosti za prihodnost. Obenem pa tudi mislim, da je vzrok temu, da dandanes slabo povsod na svetu nadkriljujejo v moči dobro, edino to, ker so vse dobre oblasti, predvsem pa Cerkev toliko časa pozabile svojo dolžnost. Ako so časi slabi, je to krivda dobrega, ne iščimo drugega krivca kakor nas same. Toda svojega boja proti času in duhu časa se učimo pri stari Cerkvi, ki je premagala poganstvo. Svet še lahko postane krščanski, ako hočemo mi, ki se imenujemo kristjane. Saj tudi novodobni pogani iščejo svoje moči v nekdanjem poganstvu, v njem najdejo orožja, s katerim se borijo proti duhovnim družbam, proti stoletjem vere. Tudi mi moramo pod novo obliko obnoviti duha stare in srednjeveške Cerkve.

In naša pravna in družabna revščina izvira neoporečno iz individualizma, to je iz napačnega prepričanja, da je posameznik najvišje

bitje. V taki veri je nemogoča vsaka mravnost in vsaka družba, kajti vse se mora končati v uporu in podivjanosti, ki ne prizna nobene skupne oblasti nad seboj.

Kakor je bila velika beseda srednjega veka postava, tako je velika beseda sedanosti svoboda. Versko in družabno stremljenje srednjega veka je bil visoki uzor, urediti svet po navodilih evangelija, pozemsko življenje približati kolikor mogoče blizu nebeškemu mestu. Načelo srednjega veka je bilo: zmaga Boga nad posameznikom, načelo današnjih dni je: zmaga posameznika nad Bogom. Odtod prizadevanje, uničiti vse stare, odtod stremljenje, živeti se v naravo. Posamezniku je po novodobnem načelu treba odvzeti vsak spomin na kulturo, ki jo je donosilo krščanstvo skozi stoletja, vsak stik s preteklostjo se mora pretrgati in zgodovina naj se prične zadaj.

Častita družba! Če bi si kaj takega izmislila izbrana družba svobodomiselnih duhov, bi se ostalo človeštvo niti ne zmenilo. Morda bi to napredno

Vdova dobi 20% letnega zaslužka kot rento. Pravico do nje ima do svoje smrti ali do zopetne omožitve. Če se vdova zopet omoži, dobi 3kratno letno rento kot odpravnino.

Enako pravico do take in tolike rente ima vdovec, če in dokler je delonezmožen.

Vsak otrok zamrlega ima pravico do rente 15% letnega zaslužka zamrlega, in sicer do svojega 15. leta. Če pa izgubi otrok očeta ali mater, ima pravico do 20% rente.

Nezakonski otrok pa ima pravico le do 10% zaslužka umrlega očeta, ozir. matere.

Vdova in vsi otroci skupaj pa ne morejo dobiti višje rente kot 50% letnega zaslužka umrlega. Če je umrl zapustil ženo in pet otrok, ne dobe vsak po 15%, ozir. žena 20% rente, temveč vsaki sorazmerno manj.

Oče in mati, pa tudi stari oče in stara mati dobe 20% letnega zaslužka umrlega ponesrečenca, če so bili navezani na njegovo podporo, in sicer do svoje smrti, odnosno, dokler so navezani na to podporo.

V slučaju, če zapusti ponesrečenec starše in otroke in ženo in so bili vsi navezani na njegovo podporo, pridejo na vrsto najprej otroci in žena. Če njihova postavna renta ne doseže 50% letnega zaslužka umrlega, dobe šele ostanek tega starši. Če pobere žena in otroci vseh 50%, ne dobe starši ničesar.

Važno je pri tem izračunanje letnega zaslužka. Ta se dobi, če se povprečni dnevni zaslužek delavca v zadnjem letu v tem podjetju pomnoži s 300. Če pa ni bil delavec v istem podjetju vposlen še leto dni, se vzame za podlago zaslužek drugega delavca iste vrste v tem ali podobnem podjetju. N. pr.:

A. zasluži na dan povprečno 2 K 50 vin., letni zaslužek znaša 750 K. Od te svote se računa 20%, oziroma 15% renta vdove in otrok. Če pa znaša letni zaslužek več kot 1200 K, se računa renta le od zneska 1200 K.

b) Za slučaj telesne poškodbe dobi delavec podporo, in sicer za ves čas trajajoče delonezmožnosti. To rento pa začne dobivati šele začetkom petega tedna po nastopivši nezgodi.

Renta znaša v slučaju popolne delonezmožnosti 60% letnega zaslužka; v slučaju delne delonezmožnosti sorazmerni del iste. Čim delozmožnost zopet raste, se renta vedno manjša. V ta namen se mora zavarovati podvrže ponovnim preiskovanjem zdravnika, ki določi pojevanje delonezmožnosti.

PAPIRNO DELAVSTVO.

Papirna industrija leta 1912. Ker se je ob vevški stavki pod vtisom »Slovenskega Naroda« tudi v naših krogih trdilo, kako slabo da se je lani papirni industriji godilo, navedimo, kaj je pisala »Vossische Zeitung« o stanju papirne industrije leta 1912. v Nemčiji. List je izvajal: Leta 1912. je poraba papirja zelo poskočila, a naše domače tvornice so lahko izdelale večjo porabo papirja. Težave dela le, ker se les, ki ga papirnice potrebujejo, že težko dobi in veliko stane. Eksport nemške papirne industrije se je dvignil na 231 milijonov 300.000 mark, medtem ko je znašal leta 1911. še 277.700.000 mark. *

× × ×

Delavski shod v Vevčah. Dne 23. t. m. ob 4. uri popoldne je sklicala Jugoslovanska Strokovna Zveza v Vevčah delavski shod, ki je bil sijajno obiskan. Načelnik J. S. Z. deželni odbornik dr. Zajec obrazloži v dovršenem poljudnem govoru pomen delavske strokovne organizacije, ki je osobito v sedanjih kapitalističnih časih neobhodno potrebna. Domači kaplan č. g. Prijatelj se v imenu vevškega delavstva zahvaljuje vsem govorni-

človeških pravic in pomiluje uboge zločince, ki ne morejo nemoteno izvrševati tega, kar jih uči njih narava — da bi kradli in morili. Tisti dan, ko bodo v naši postavodajni oblasti zločini dosegli večino, — in morda ta dan ni več daleč, tisti dan bo tudi potrjen zakon, po katerem bodo odpravljene peta, sedma in zakaj ne tudi šesta deseterih zapovedi! Ne vem, če so kdaj mislili na to neizogibno posledico trditve: »Ljudska volja je najvišji zakon«. Pa bi se morda zgodilo, da bi istega dne najbolj svobodomiselnosti možje začeli skrbno gledati, če bi mogli zagledati kje Boga, da bi jih branil. Toda Bog, ki so ga klicali prevzetneži zdaj za očeta, ne pride, ker so ga poklicali kot služabnika. In potem potrkna na vrata največja vseh revolucij, ki jo napoveduje prerok Nietzsche »izmenjava vrednosti vsem vrednostim« — gospodstvo hudega, država Antikristova...»

kom, ki so ob vevški stavki stali delavstvu s sveti in z besedo na strani. Delavski tajnik J. S. Z. Mejač v Vevčah poziva delavstvo, da bodi složno in solidarno. Naznani, da bo delavsko tajništvo J. S. Z. v Vevčah poslovalo vsako nedeljo in praznik v Društvenem Domu pri Devici Mariji v Polju od 8. ure zjutraj nadalje, v Sostrem (Sv. Lenart) v Društvenem Domu pa od 1. ure popoldne naprej. Ob delavskih posluje delavsko tajništvo J. S. Z. v Zgornjem Kašlju hiš. šte. 73 (po domače pri Končarju.) Delavstvu je tajnik na razpolago tudi vsak delavnik ob pol 8. uri zjutraj, ob 12. uri popoldne, ob pol 4. uri popoldne in 6. ure zvečer nadalje. Poziva delavstvo, naj pridno pristopa J. S. Z. Načelnik J. S. Z. dr. Ivan Zajec nato zaključí dobro uspelo zborovanje.

Stražišče. V nedeljo, dne 23. t. m. se je vršil v Stražišču pri Kranju občni zbor J. S. Z. Na zboru je govoril posl. Gostinčar o demokraciji in zakonodaji z ozirom na delavska varstvo.

Trbovlje. Skupina J. S. Z. ima v nedeljo, dne 2. marca 1913, ob pol 10. uri popoldne v »Društvenem domu« (Čitalnica) odborovo sejo. — Vsi p. n. gg. odborniki se tem potom vljudno vabijo, da se te seje gotovo polnoštevilno in točno udeležijo. — Načelnik.

Trbovlje. V ponedeljek, dne 17. februarja, je iztrgala kruta smrt iz naših vrst vrlega tovariša Jos. Kadunca. Star je bil 56 let in je nepretrgoma 32 let služil pri tukajšnjem rudniku. V sled njegove hrabrosti in bistroumnosti so ga njegovi predstojniki visoko cenili in mu zaupali najtežavnejša in nevarna dela v rudniku. Da je bil rajni obče priljubljen, je bil dokaz njegov pogreb. S Kaduncem je izgubil rudnik enega najboljših rudarjev, naša skupina pa zvestega in neustrašenega člana. Rajnemu želi večni mir in pokoj, sorodnikom pa izreka svoje globoko sožalje skupina J. S. Z.

Novo delavsko gibanje na Spod. Štajerskem. Včeraj, dne 23. t. m. sta se vršila zopet dva lepa delavska shoda naše Jugoslovanske Strokovne Zveze. Predpoldne ob 8. uri je bil ustanovni shod za skupino J. S. Z. v Mariboru za delavce, viničarje in posle v občinah Krčevina — Leitersberg. Shoda se je udeležilo do 70 viničarjev in delavcev. Govoril je poslanec dr. Korošec. Izvolil se je odbor, ki bo vodil predpriprave. Poslovati začne skupina že dne 11. marca. Med viničarji in delavci vlada veliko zanimanje za organizacijo. Popoldne ob pol 3. uri pa se je vršil pod predsedstvom gospoda župana Hauca dobro obiskan shod v naši obmejni trdnjavi Ceršak ob Muri, v kraju, ki je znan po znani šulferajnski propadajoči šoli. Navzočih je bilo nad 100 zavednih tovarniških delavcev, posestnikov, viničarjev in žen. Govorila sta poslanca dr. Korošec in Fr. Žebot. Vsi navzoči so se izrekli za ustanovitev nove skupine ter so si že tudi izvolili odbor. Tudi ta skupina začne poslovati dne 11. marca. V cirberški tovarni je krog 200 delavcev, ki še niso bili dozdaj pri nobeni organizaciji. Po ustanovnem zborovanju je poslanec dr. Korošec, ki zastopa 4. kurijo tega kraja v dež. zboru, spregovoril tudi o važnejših političnih zadevah. Vsi navzoči so z velikim navdušenjem odobrili obstrukcijo naših poslancev v deželnem zboru ter so izrekli poslancem K. Z. popolno zaupanje. Krepak rod so ti naši obmejni Slovenci. Tudi znajo ti ljudje, priprosti delavski in kmečki možje, bolj trezno misliti o deželnozborni politiki, kot oni spodnještajski liberalni mladini, ki ližejo pete oholim graškim Nemcem, ki Spodnji Štajer narodno in gospodarski uničujejo. — Kakor smo že poročali, začne v nedeljo, dne 2. marca poslovati mariborska skupina J. S. Z. Shod se vrši ta dan popoldne ob 4. uri v Mariboru v Zadružni zvezi. Popoldne pa se vrši najbrž tudi otvoritev skupine v Kamnici.

Advokati in obrtna sodišča.

Pri obrtnih sodiščih je ta lepa posebnost, da se stranke ne smejo dati zastopati po advokatih. To je tudi popolnoma pravično. Gre navadno za manjše stvari: za delavske knjižice, za izplačilo kake manjše svote, sploh za prestopke kake določbe obrtnega reda. Pri sodišču sta navzoča zastopnik delodajalca in zastopnik delavca. ki natančno poznata razmere svojega stanu. Ta dva moreta gotovo boljše braniti koristi svojega sloja kakor advokat. Ko bi bilo dovoljeno jemati advokata k obrtnim sodiščem, potem bi pač vsak večji delodajalec gotovo namesto sebe poslal advokata k sodišču. V sled tega bi bil delavec takorekoč prisiljen, da ravno to stori. Advokatje so pa dragi in plača za advokata bi ne bila v nobenem razmerju z dobljeno pravdo. Zato je seveda vse delavstvo edino v tem, da mora določba glede na obrtna so-

dišča, ki ne dovoljuje advokatskega zastopstva, pri njih ostati v veljavi. To zahtevamo tudi slovenski delavci najodločnejše.

V dunajski državni zbornici se posvetuje sedaj justični odsek o novem advokatskem redu. Advokatje so zgrabili za to priliko in so hoteli vtihotapiti v svoj novi red tudi določbo, po kateri naj bi bilo advokatom dovoljeno zastopati stranke tudi pri obrtnih sodiščih. Odsek je to advokatsko zahtevo v občudovanja vredni slepoti sprejel. Omilil jo je s tem, da je izrekel, da sme advokat terjati honorar za svoje zastopstvo šele pri pravih, ki gredo za več nego za tisoč kron. Ta omejitev je pa brez pomena in nikakor ne odstranja velikih nevarnosti, ki jih ima advokatsko zastopstvo za obrtna sodišča. Delodajalec bo svojega advokata gotovo poslal k obrtnemu sodišču za vsako majhno reč. Seveda mu bo ta plačal. Tega pač noben zakon ne more preprečiti, da ne bi imel delodajalec in njegov advokat posebnega dogovora za zastopstvo pri obeh sodiščih. S tem pa pride delavec v silne težave. Kje naj išče advokata, ki bi hodil zastonj zanj k sodišču? Cela reč bi se torej tako razvila, da bi pri obrtnih sodiščih delodajalci imeli svoje advokate, delavci pa ne, ali pa, da bi morale tudi delavske organizacije napraviti za advokate posebne pogodbe in jih plačati za njihovo zastopstvo. Člani justičnega odseka so sami izprevideli, da je njihov sklep napačen in so kasneje svoj prvotni sklep razveljavili. Verjetno je pa, da se advokatske želje zopet vzbude, ko pride advokatski red pred zbornico. Zato je treba biti delavcem pripravljanim in vsled tega priporočamo vsem našim delavskim organizacijam, da obravnavajo to reč pri svojih shodih in da se obrnejo s peticijami na državni zbor, v katerih naj odločno zahtevajo, da mora biti slejkoprej pri obrtnih sodiščih advokatsko zastopstvo izključeno.

Zadružnik.

Naše »Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo« nam poroča, da prične izplačevati dividendo za pretečeno leto v nedeljo, dne 2. marca t. l. od 8. ure zjutraj do 12. ure in od 3. do 8. ure zvečer. Naslednje dni pa od pol 6. do pol 8. ure zvečer. Iz bilance posnemamo, da je društvo zopet lepo napredovalo. Pristopilo je 181 novih članov. Čisti dobiček znaša 26 tisoč kron, promet je pa narasel na čez 900 tisoč kron. Blaga se je pa prodalo za okroglo 400 tisoč kron. Rezervni zaklad znaša danes vsoto 34 tisoč kron. Občni zbor se bo vršil prihodnji mesec. Vsak član naj pride čim preje po dividendo ter prinese seboj deležno in nakupovalno knjižico.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Zaslužno odlikovanje. Dne 20. t. m. je bila odlikovana Franja Zor za 40 letno službovanje v ljubljanski tobačni tvornici z zaslužnim križcem in je bila obdarovana s 70 kronami v zlatu. Mi jubilancki iskreno častitamo in to tembolj, ker je odlikovanka bila med tistimi delavkami, ki so sodelovale, ko smo pred leti gradili temelj sedanjemu že mogočnemu posloju strokovne organizacije v ljubljanski tobačni tvornici. Franja Zor se je udeležila vseh pripravljalnih sestankov v nekdanjem Katoliškem Domu na Turjaškem trgu, ko smo sestavljali svojo prvo spomenico in sklepali o ustanovitvi »Podpornega društva« delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici.

Prašnik. Ko se bliža pomladanski čas, ko bomo zopet odpirali okna, da dobimo potrebnega zdravega zraka, prosí delavstvo vodstvo tovarne, naj ukrene, da se tisti prašnik, ki odvajava prah od cigaretnih strojev, izpelje pod zemljo. Kako škodljiv je ta prah, se vidi na vsem, celo ptički se izogibajo tega parka, drevje in trava, vse je jelo hirati, vse je uničeno. Tužno je pogledati na ta preje ob času odmora delavstvu tako priljubljen park. Zato delavstvo nujno prosí gospoda ravnatelja, da se zavzame za stvar takoj, da, ko pride pomlad, dobimo zdravega zraka v oddelke. Saj prahu imamo tako dovolj vsak v svojem oddelku. Če bi se stvar uredila tako, da bi se prah pod zemljo v kanale odvajal, bilo bi tudi v oddelku bolje, in ne bi delavstvo tako neznansko pihalo, ki že sedaj čuti posledice. Če bo to kaj dolgo trpelo, bo vse delavstvo podleglo neozdravljivemu protinu.

Konsum tobaka leta 1911. Predlanskim se je v Avstriji pokadilo 1236 milijonov smodk in 5668 milijonov ciga-

ret, to je za en milijon več smodk in za 78 milijonov manj cigaret nego lani. Kakor znano, se je leta 1911. z mesecem julijem zvišala cena skoraj vsem smodkam in cigaretam, kakor tudi tobaku. Kljub temu so dohodki tobačnega monopola to leto bili prav zadovoljivi. Vsega vkup je bilo 299.4 milijona kron dohodkov, to je 21.2 milijona več nego lani. Največ vržejo cigarete (39.21%); kar se godi že od leta 1908. Zelo pa je vsled zvišanja cen padel konsum nekaterih vrst smodk; tako so n. pr. padle inozemke za 58.9 milijona. Portorike za 37.9 milijona in kuba-portorike za 14.7 milijona kosov. Nasprotno so pa poskočile »cigarillos«, katerim se cena ni zvišala, za 107.6 milijona kosov. Med cigaretami so se najbolj opustile »sport«-cigarete, zato se je pa več prodalo drama- in ogrskega cigaretnega tobaka. Poskočil je tudi konsum »memphis«-cigaret.

Naša ljubljanska tobačna tvornica se nahaja, kakor znano, v prenizkem plačilnem razredu. Pred vsem so to provzročili socialni demokrati, ki so pred leti nastopali za tisti razred, v katerega je zdaj ljubljanska tobačna tvornica uvrščena. Napačno je pa tudi, da se je pri uvrstitvi v plačilni razred gledalo le na prebivalstvo Ljubljane same, ni se pa čisto nič oziralo na ljubljanske okolišanske kraje. Po zadnjem ljudskem štetju leta 1910 je štelo mesto Ljubljana 1836 hiš z 41.727 prebivalci. Že to število samo je tako, da bi se tako tobačno delavstvo kakor tudi državno uradništvo moralo uvrstiti v višji plačilni razred. Če pa še upoštevamo, da štejejo občine, in sicer Spodnja Šiška, po zadnjem ljudskem štetju 4831, Zgoranja Šiška 1894, Moste 3796, Glince-Vič 4383 in Štepanja vas 570 prebivalcev, dobimo za Veliko Ljubljano že zdaj 57.273 prebivalcev. Navedene občine tvorijo danes je ljubljanska predmestja in bi se morale oblasti na to dejstvo pri uvrščenju v plačilne razrede tako pri tobačnem delavstvu kakor tudi pri državnem delavstvu ozirati. Tako tobačno delavstvo kakor državno uradništvo je okrajšano, ker se ne gleda na dejanske razmere v Ljubljani.

Zasramovanje Kristusovega trpljenja na socialnodemokratski veselici. Vam, krščanskosocialnim tobačnim delavkam, so te-le vrstice namenjene, da vidite, kam dovede socialna demokracija tudi nežno žensko, če jo prestopne trapaste publike rdečkarije. Žalosten dogodek, ki ga opisujemo, se sicer ni zgodil pri nas, zgodil se je 2. februarja 1913 v Wirgesu v Westerwaldu. »Wiesbadener Volkszeitung« piše o njem: Na maškerado socialnodemokratskega društva v Wirgesu dne 2. t. m. je prišla tudi neka ženska, ki je bila preoblečena v Izveličarja s križem na rami. Babnica, ki je bila v blagoslovljenem stanju, je večkrat padla nalašč. Oblečena je bila v dolgo, rdečo suknjo, nosila je na glavi trnjevo krono, lase si je razpletla in se našemila z veliko brado. Križ je bil narejen iz desk in je bil 1.65 m velik in 20 cm širok. Na zgornjem koncu je bil napis: »Prvi socialni demokrat«. Žalostno zasmehovanje sv. križevega pota je končal orožnik, ki je rdečo bogokletnico naznanil sodnji. — Nauk si iz tega žalostnega dogodka naše bravke in brave lahko sami napravite.

Bavč. Letošnji občni zbor naše skupine je zboroval 27. januarja. Obisk je bil prav dober; skupina je lani zelo živahno delovala. Pri volitvi so bili izvoljeni za predsednico skupine Anastazija Pretsch, za podnačelnika Julij Mückstein, za zapisničarico Marija Scholz, za njeno namestnico Cecilija Schneider, za blagajničarko Josipa Tomek, za blagajničarsko namestnico Marija Schwarz. Odborniki in odbornice so: Oton Pitsch, Juliaj Zidek, Josip Lazar, Jožef Philip, Marija Schnirch, Jožef Körner.

Fürstenfeld. Člani našega bolniškega odbora so v seji dne 27. januarja predlagali, da naj se uvede tvorniška kopalnica in zavetišči za dojenke in za otroke.

Dunaj. Rennweg. Naša krajna skupina je imela občen zbor 6. februarja. V odbor so izvoljeni: Josipa Wesely, načelnica; Karel Untermüller, njen namestnik; Ana Lodara, zapisničarica; Ivanka Strohmayr, njena namestnica; Julija Hahn, blagajničarka; Marija Stary, njena namestnica; Ana Malek, knjižničarka; Marija Ribula, Franja Gscheider, Leopoldina Kutschera, odborniki. Josipa Spohner in Antonija Siegel, revizorci. Ullreich govori nato o važnosti volitev v bolniškega zavoda odbor.

Plače tobačnega delavstva na Badenskem. Na Badenskem nimajo tobačnega monopola. Tobačno delavstvo dela tu v zasebnih tvornicah. Kakor je krščansko strokovno društvo tobačne

ga delavstva doznalo, zasluži nad polovico tobačnega delavstva na Baden-skem le 6 do 12 mark tedensko.

Državna zveza nemških tobačnih delavcev in delavk v Avstriji šteje 900 članov in izdaja na dva meseca svoj listič. Kakšen je ta listič? V dveh letnikih ni objavil niti enega sestavka o koristih tobačnega delavstva!

Bolniški zavod na Dunaju izkazuje zopet primanjkljaj. Vodstvo samo izjavlja, da uspeh ni zadovoljiv. Rezervni zaklad se je zopet znižal za 6384 K 52 h, tako da manjka do postavne višine že 39.127 K 35 h (33,5%). Primanjkljaj je nastal, ker je vrednost papirjev za 4749 K 10 h padla; ostali primanjkljaj so povzročili manjši dogodki in večji izdatki. Prispevkov je došlo 1389 K 20 h manj kakor predlanskim, izdatki za bolniške podpore, zdravila in stroški za bolnišnice so pa poskočili za 7861 K 44 h. Navedene številke glasno kriče, kako neugodno da je zdravstveno stanje dunajskega tobačnega delavstva in da bi bil že čas, da glavno ravnateljstvo za zdravje delavstva bolj kakor do zdaj skrbi. Osobito bi moralo glavno ravnateljstvo skrbeti za zdrava stanovanja. Opomini, da naj se varčuje, boleznim ne spravijo s sveta. Naši člani so ob letni seji bolniškega zavoda predlagali:

1. Glavno ravnateljstvo naj povrne bolniškemu zavodu odškodnine babcam, ker rezervni zaklad še ni dosegel postavne višine;

2. dozdej dovoljene nagrade bolniškim strežnikom in bolniškim materam naj se tudi letos dovolijo;

3. c. kr. ravnateljstvo naj kontumalni denar ob nalezljivih boleznih, ki se je dozdej izplačeval v višini bolniške podpore, tako poviša, da bo enako visok zaslužku. Kontumac je ob nalezljivih boleznih potrebno sredstvo, a ker se prizadete osebe le v višini bolniške podpore odškodujejo, so prizadete osebe gospodarsko zelo prizadete;

4. bolniški zavod naproša glavno ravnateljstvo, da naj se razširi po tobačnih tvornicah zdravniška služba tako, da jo postanejo deležni tudi svojci članov bolniškega zavoda. Prošnja se utemeljuje, ker če otroci tobačnega delavstva obole, bolezen zdatno denarno delavčevu rodbino oteži. Brez velikih stroškov bi se lahko zdravniška služba razširila.

O seji sami se poroča, da ravnatelj ni pustil glasovati o predlogu glede na zavarovanje svojcev. Proti takemu postopanju moramo najodločneje protestirati. Ne gre, da bi se ne glasovalo o takih predlogih, ki niso ravnateljstvu in socialnim demokratom všeč. Značilno je, da so »rdeči« delavski zastopniki ob takim nastopu ravnatelja molčali. In rdečkarija se upa trditi, da koristi delavstva zastopa?

Smrtna kosa »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze. B a v č: Schattler Marija. N o v i J i č i n: Schmidt Ana. S a c c o: Gelmi Ana. R. I. P.

Pravnik.

Samolastna zapustitev dela v svr-ho iskanja nove službe opravičuje delodajalca k odpustitvi iz službe. Tožitelju, ki je bil sedlarski pomočnik pri tožencu, je bilo dne 3. junija 1911 odpovedano na 14 dni. Na prošnjo je dobil tožitelj dne 12. junija 1911 prosto, da si zamore poiskati druge službe. Tožitelj pa tudi dne 13. junija 1911 ni prišel na delo in se je drugi dan izgovarjal s tem, da dne 12. junija ni mogel dobiti nobene službe. Ker je tožitelj dne 13. junija 1911 izostal iz dela, ga je toženec takoj odpustil iz službe. Vsled tega tožba na odhod zaslužka za ostale dni 14dnevne odpovedne dobe. Tožba je bila s sledečo utemeljitvijo zavrnjena: Res je sicer navada, da sme obrtni pomožni delavec, ako mu je služba odpovedana, zahtevati od delodajalca primerni prosti čas, da si more poiskati drugo službo. Ta prosti čas pa se mora določiti sporazumno med delodajalcem in delojemalcem. Tožnik pa za dan 13. junija 1911 ni niti prosil, niti dobil dovoljenja, da sme od dela izostati, tudi ni navajal nobenih tehtnih razlogov, da na dan 13. junija ni mogel priti v delavnico. Ker je tožnik neopravičeno zapustil delo, ga je toženec v smislu § 82., točka f obrtnega reda upravičeno odpustil.

Neizpolnitev splošno dane obljube delodajalca, da bo že zvišal plačo, še ne opravičuje delavca, da sme takoj zapustiti službo. Aprila 1911 je stopil zidar P. v službo pri podjetniku T. proti tedensko izplačljivemu zaslužku po 2 K na dan. Dne 3. maja je prosil P. svojega gospodarja za povišanje plače, na kar mu je ta odvrnil, da mu bo že »lačo« zvišal. Ob naslednjih sobotah, to je dne 6., 13., 20. in 27. majnika 1911 se tožniku ni izplačalo več kakor po dve kroni na dan in je vsled tega zapustil službo dne 30. majnika 1911. P. zahteva odškodnino za 14 dni v znesku po 28 kron, trdeč, da mu T. neopravičeno utrgava obljubljeno plačo. Tožba je bila zavrnjena s sledečim utemeljevanjem: Po § 869. obč. drž. zak. se mora privolitev v pogodbo izraziti tudi določno in jasno. O besedah toženčevih, »da bo že zvišal plačo«, pa se ne more trditi, da so določene in jasne. Toženec je dal tožitelju le upanje, da bo plačo zvišal, vendar pa ni dal niti glede zneska niti glede časa obvezne izjave. Da je bilo temu tako, potrjuje tožitelj sam s svojim ravnanjem. Kajti ob sobotah po 3. maju ni nikdar uveljavljal povišanega zaslužka in tudi s to tožbo ne zahteva večje plače.

Okno v svet.

Strašen socialno demokratski poraz v dunajsko okrajno bolniško blagajno. Dunajske okrajne bolniške blagajne socialni demokrati ne morejo osvojiti, dasi vodijo za njo ob vsaki volitvi naravnost obupen boj. Letos so se ob volitvah rdečkarji z vso silo zaleteli v

bolniško blagajno, da bi jo osvojili, a so strašno pogoreli. Volilo je 52.882 volilcev in volilk, a socialni demokrati so združili le 11.475 glasov, nesocialno demokratski kandidati pa 41.407 glasov. Edino v stavbni obrti so zmagali socialni demokrati s 6714 proti 5884 glasovom, v ostalih skupinah pa nesocialno demokratski kandidati s 35.523 glasovi proti 4761. Socialni demokrati štejejo 20, nesocialno demokratski kandidati pa 80 delegatov.

Za delavsko varstvo predloži švicarski zvezni svet evropskim državam, da naj zboruje meseca septembra letos v Bernu posvetovalna konferenca, ki naj se posvetuje o načelih nove mednarodne pogodbe o delavskem varstvu. Švicarski zvezni svet želi, da bi sklenili dve novi mednarodni pogodbi, in sicer 1. da se prepove mladoletnim delavcem po industrijskih podjetjih nočno delo in 2. da ne presega delovna doba za ženske in mladoletne delavce v industriji 10 ur.

Izdajatelj: Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik: Mihael Močerc. — Tisk »Katoliške tiskarne«.

Tovarne za asbestškriplj »ZENIT« družba z om. zav. Mor. Žumberk dobavljajo najboljši in najcenejši **krovski material**
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev de-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenih, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) Ljubljana
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejšo blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Zagrebski
Franck
priporočujemo kot priznana najboljši pridatek!
za kavo!

vzrok, da bi se mu moral prepovedati nastop obrta, ampak da se more po preudarku obrtne oblasti izključenje odstraniti, prav kakor v tistih slučajih, ko je oblast z upravno sodbo koga odstranila od kakega obrtovanja. (Upr. sod. 25. oktobra 1911, št. 10.949).

V slučaju, da je upravno oblastvo izreklo obsodbo zaradi kakega pregreška zoper obrtne ali davčne zakone (n. pr. tihotapstva, zloraba obrta i. dr.) in dotičniku prepovedalo izvrševati obrt, ostane ta prepoved v veljavi toliko časa, dokler je ne razveljavi politično deželno oblastvo.

§ 7.

Občinska zveza.

Nastop kakega obrta ni odvisen od vzprejetja v zvezo občine, v kateri se bode obrt obrtoval, in ne izpreminja ničesar o domovinstvu.

O vzprejetju v občino govori tako izrečno zakon zato, ker je pred obrtnim redom iz leta 1859. bilo potrebno za izvrševanje vsakega obrta, da je bil podjetnik vzprejet v občino, v kateri se misli baviti z obrtnijo. Dandanes tega ni več treba, ampak je dovoljeno, da se sme obrtnik s svojim obrtom svobodno preseliti tudi v tujo občino, dasi ni njen ud.

§ 8.

Inozemci.

Inozemci imajo, ako se dokaže formalna vzajemnost s strani države, kateri pripadajo, z ozirom na nastop in obratovanje kakega obrta enake pravice s tuzemci.

Ako se dokaže vzajemnost, potrebujejo formalne pripustitve s strani političnega deželnega oblastva.

Reciprociteta se imenuje vzajemno priznanje tujih državljanov od strani kake druge države. Ako morejo tujci izkazati formalno reciprociteto, imajo z ozirom na obrtnijo iste pravice kakor avstrijski državljanji. Za ta izkaz zadostuje, ako se navede, da ima tuja država z našo trgovinske in ladjeplovstvene pogodbe. Ako pa tujci tega ne morejo izkazati, dovoliti jim sme izvrševanje obrta samo politično deželno oblastvo.

Razmerje v trgovskem in prometnem oziru med avstrijsko državno polovico in ogrskimi deželami je uravnano po zakonu z dne 30. decembra 1907, drž. zak. št. 278. Pripadniki ene države, ki hočejo v ozemlju druge države baviti se s trgovino ali z obrtnijo ali iščejo delo, imajo glede nastopa obrta, izvrševanja obrta in glede plače-

Zakon ne zahteva, da bi vsled obsodbe zaradi imenovanih kaznivih dejanj obrtno oblastvo moralo prepovedati prosilcu nastop obrtovanja, ali da bi mu moralo že pričeto obrtovanje ustaviti. Zakon govori le, da obrtno oblastvo more in sme to storiti po prostem preudarku, če se mu dozdeva, da bode podjetnik zlorabil svoje opravilo na škodo občinstva. Ako se zlorabe ni bati, dovoli mu obrtno oblastvo lahko, da sme izvrševati obrt, dasi je bil kaznovan.

Ker bi na ta način imela obrtna oblastva zelo proste roke pri presojanju vprašanja, ali se dovoli osebi, ki je storila kako zgoraj omenjeno kaznivo dejanje, da se sme pečati z obrtnijo ali ne, zato veleva ukaz ministrstva za notranje stvari z dne 20. maja 1891, št. 8194, da se sme kdo izključiti od obrtovanja samo takrat, kadar nastopijo vsi v § 5. o. r. naštetih pogoji skupno. Pred vsem mora biti obrt tak, da se sploh da pričakovati zloraba z njim; dalje mora obrt biti tak, da daje priliko storiti enaka in podobna kazniva dejanja, kakor so naštetja v § 5. o. r. in zaradi katerih je bil prosilec že kaznovan. Slednjič se mora tudi upoštevati, če je prosilec ob času prošnje ali prijave takšen, da je z ozirom na kakovost dotičnega obrta in z ozirom na kakovost kaznivega dejanja sploh mogoče pričakovati zlorabe. Vsi ti trije razlogi morajo obenem biti proti prosilcu, in potem šele mu more obrtno oblastvo prepovedati obrt. Ako bi se vsled kakovosti obrta bilo bati zlorabe, in je bil prosilec zaradi tega že kaznovan, se mu zopetno dovoljenje vendar ne sme odbiti, če se je več časa po prestani kazni obnašal pošteno in se poboljšal, tako da je mogoče misliti, da v bodoče ne bo več zlorabil obrta.

Presojati dejanja, vsled katerih more nastopiti izključenje po § 5. obrtnega reda, je sicer prepuščeno svobodnemu preudarku oblasti. Vendar pa je oblast dolžna, da stranko natančno obvesti o onih okoliščinah, vsled katerih se oblasti zdi umestno zabraniti nastop obrta. Vsled tega ne bi zadostovalo, ako bi oblast v svoji rešitvi vloge samo pripomnila, da pri prosilcu »niso izpolnjeni pogoji II. poglavja obrtnega reda, zlasti ne pogoji, navedeni v § 5.«; ravno tako ne bi zadostovalo, če bi oblast v svoji rešitvi navajala le besedilo § 5. Glavne važnosti ne polaga zakon na to, da je kdo storil kako tu označeno kaznivo dejanje, ampak je treba pred vsem upoštevati, kakšna je osebnost tistega, ki je obrt prijavil, ob času prijave in je li ne daje njegova osebnost v zvezi s kakovostjo obrta povoda za bojazen, da bo prijavljeni obrt zlorabil. Če bi se vse te okoliščine v uradni rešitvi kar prezrle s kako splošno pripombo, bi se prosilcu vzela možnost, da bi mogel v prizivnem postopanju pobijati razloge obrtne oblasti in ne bi mogel svojih pravic zadostno

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Prporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljece za želodec, izvrstno, krepijo in slasi do
jedr. pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljece zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kujihih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in želodec krepišo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

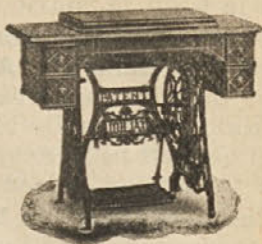
Dunajska cesta 17

prporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarna Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. G. avne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Prporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne soube zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško prporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepišo sredstvo za mlade in stare.
V steklenkah po K 3-50 in K 2- v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Patniki v Ameriko
Natanj keltijo dobro, po ceni in
samostojno potovanje naj se obrnejo
na
Simona Šmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakovostna Pojasnila dajo se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
prporo-
čam svo-
je velik
izbore
strokov-
niško pravilo izdelanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goetz itd. V a popravila izvršujem v s oji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejevi delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 34 —

braniti. Moralna kakovost osebnosti ob času prijave je bistveni
predmet preiskave, katero uvede obrtna oblast v smislu § 5. obrt-
nega reda. (Upr. sod. 8. junija 1911, št. 13.640.)

Sodnijska obsodba sama še ne more opravičiti izključitve
od nastopa kakega obrta in se zato obrtna oblast ne sme sklicevati
le na obsodbo in na ta način utemeljevati izrek o izključitvi. V
vsakem posameznem slučaju se ni samo sklicevati na svoječasno
obsodbo, ampak se mora poleg tega v razsodbi obrtne oblasti upo-
števat »posebnost obrta«, »osebnost podjetnikova«, to se pravi,
lastnosti in razmere dotične osebe z ozirom na posebnost obrta,
kakršne so ob času prijave, in slednjič se mora upoštevati tudi »po-
sebnost kaznivega dejanja«. (Upr. sod. 25. oktobra 1911, št. 10.950.)

Iz nadpisa drugega poglavja obrtnega reda sledi, da niso izpol-
njeni pogoji za samostojno obrtovanje pri tistih osebah, glede ka-
terih veljajo v § 5. obrtnega reda našteté ovire, namreč tu navedena
kazniva dejanja in nevarnost zlorabe. Na tem tudi ničesar ne izpre-
meni okolnost, da je vprašanje, če se je bati zlorabe, prepušćeno
svobodnemu preudarku upravnih oblasti. (Upr. sod. 19. maja 1909,
št. 4633.)

Po besedilu § 5. obrtnega reda se more kaka oseba, pri kateri
so dani na tem mestu zakona navedeni pogoji, izključiti ob nastopa
obrti, če se je sploh bati zlorabe, in ne morda samo tedaj, če
je obrt tak, da daje priliko ponavljati kazniva dejanja, vsled katerih
je bil dotičnik že preje obsojen. (Upr. sod. 4. nov. 1911, št. 11.351)

Ako že spočetka niso bili dani pogoji za samostojno obrtova-
nje po § 5. obrtnega reda in ta nedostatek traja dalje ter obrtna
oblast izve za to pomanjkljivost šele potem, ko je bil izdan obrtni
list, potem je obrtna oblast po § 57., odstavek I., upravićena, pre-
povedati nadaljno izvrševanje obrta in odvzeti obrtni list. (Upravno
sodišće 18. oktobra 1907, št. 9387.)

Višja oblast, ki je zaznala, da manjka kakšen zakonit pogoj
za samostojno obrtovanje, more po § 146., odst. IV., uradoma poseći
vmes in prepovedati izvrševanje obrta, čeprav je morda izrek nižje
instance že postal pravomoćen. (Upr. sod. 19. maja 1909, šte. 4633.)
Primeri tudi § 57. obrtnega reda.

Ako je prosilec prijavil obrtni oblasti obrt ali prosil za
koncesijo, med tem pa prišel v preiskavo zaradi kakega prej ime-
vanega pregreška, tedaj se mu toliko časa sploh ne dovoli pričeti
z obrtom, dokler traja preiskava. Če se mu dovoli po preiskavi ali
ne, odvisno je od tega, kar zahteva § 5. obrtnega reda in min. ukaz
z dne 20. maja 1891.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

Avđust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Prporoča se slavnemu
obćinstvu in prećastiti du-
hovščini v naročila na
šćedilna ognjišća
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih cen-
ah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

Za hranilne vloge jamći dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamći dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za šćedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavnica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruđa z neomejeno zavezo

Miklošićeva cesta šte. 6

pritlićje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za franćiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4 ³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjićice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnićne položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamći dežela Kranjska.

— 35 —

Vzrok izključitve se omejuje na obsojenca samega. Le pri go-
stilničarskih obrtih je po § 18. ob. reda, odst. II., koncesijo odbiti
tudi takrat, če se nahajajo proti udom proslilćeve rodovine dejstva,
katera opravićujejo sumnjo, da se bo obrt zlorabil za pospeševanje
igranja, nenravnosti ali pijanćevanja.

Določbe § 5. obrtnega reda se uporabljata tudi za namestnike
v smislu § 55. obrtnega reda. (Upr. sod. 30. marca 1912, št. 3868.)

§ 6.

Kdor se je s sodnijsko ali upravno sodbo odstranil od kakega
obrtovanja, je izključen od nastopa vsakega obrta, kojega izvrše-
vanje bi ovrglo namen razzodbe.

Če je kdo obsojen s sodnijsko razzodbo, ima izključenje moć
le za dobo zakonitih kazenskih posledic; v primeru upravnih razz-
sodb morajo politićna deželna oblastva izključenje takih oseb razz-
veljaviti z ozirom na njih neoporećno vedenje.

Pravica pećati se s kakim obrtom, se torej lahko odvzame: 1.
vsled obsodbe pred sodnijo zaradi kakšnega dejanja, ki je po ka-
zenskem zakoniku prepovedano in 2. vsled upravne obsodbe, t. j.
če izreće obsodbo obrtno oblastvo ali pa finanćno oblastvo zaradi
kakega pregreška zoper davćne zakone. Kdaj da se odvzame pra-
vica obrtovanja, to določa natanćneje § 138. obrtnega reda.

Če je bil kdo obsojen pred sodnijo, izključil se od obrtovanja
za toliko časa, dokler trajajo zakonite posledice kazni; to pa le, če
je bil obsojen zaradi kakega hudodelstva ali pa zaradi prestopka
tatvine, poneverjenja in soudeležitve teh dveh prestopkov ali zaradi
goljufije. Pri obsodbah zaradi neke vrste hudodelstev prenehajo
posledice kazni takoj, ko je dotičnik prestal kazni. Pri drugih hudodelstvih
pa trajajo posledice kazni 10 let, če je bil storilec obsojen
najmanj na 5 let jeće; če je dobil manj let jeće, trajajo 5 let; ako pa
je bil kdo obsojen zaradi tatvine, poneverjenja ali soudeležitve teh
dveh prestopkov ali zaradi goljufije, tedaj trajajo posledice kazni
3 leta po prestani kazni. (§ 6. zakona z dne 15. nov. 1867, drž. zak.
šte. 131.)

V § 6., odstavek 2., je določeno, da ima v slučaju sodnijske razz-
sodbe veljati izključenje od nastopa obrta le za tisti čas, dokler tra-
jajo zakonite kazenske posledice. S tem pa ni rećeno, da zamore
tisti, tisti, ki je bil obsojen po sodnijski razzsodbi, potem ko so uga-
snile zakonite kazenske posledice, brez odloga nastopiti kakršenkoli
obrt, torej tudi kakšnega takega, »kojega izvrševanje bi preprećilo
namen razzsodbe.« Povedano je namreć s tem le to, da ne obstoji več